

SELMA LAGERLÖF

Julklappsboken

Ur *Från skilda tider 2* (1945)

Ett barndomsminne.

Vi sitter vid det stora slagbordet en julkväll på Mårbacka. Pappa vid den ena kortändan och mamma vid den andra.

Farbror Wachenfeldt är där — han har hedersplatsen till höger om pappa — och faster Lovisa och Daniel och Anna och Gerda och jag. Gerda och jag sitter som alltid på ömse sidor om mamma, därför att vi är de yngsta. Jag kan se det alltsammans.

Vi har redan ätit både lutfisk, risgrynsgröt och smörbakelser. Tallrikar, skedar, knivar och gafflar är bortskaffade, men duken ligger kvar, de två hemmagjorda grenljusen brinner i sina stakar mitt på bordet, och runtom dem står ännu saltkaren, sockerskålen, bordsstället och en stor silverbägare, fylld till brädden med julöl.

Eftersom måltiden sålunda är slutad, borde vi ju resa oss upp, men det gör vi inte. Vi sitter kvar i väntan på julklappsutdelningen.

Det finns intet annat ställe i trakten, där man delar ut julklapparna vid kvällsbordet efter att ha ätit julgröten. Men det är ett gammalt bruk

på Mårbacka, och vi tycker om att ha det så. Ingenting går opp emot att gå och vänta timme efter timme en hel lång julafton och veta, att det bästa återstår. Tiden går långsamt, mycket långsamt, men vi är övertygade om att andra barn, som har fått sina julklappar klockan sju eller klockan åtta, inte alls kände det så njutningsrikt som vi nu, då det väntade ögonblicket äntligen är kommet.

Ögonen lyser, kinderna står i brand, händerna darrar, då dörren slås opp för de två jungfrurna, som är utklädda till julbockar och släpar ett par stora korgar, fyllda av julklappspaket, fram till mammas plats.

Sedan plockar mamma opp paket efter paket utan att göra sig alltför stor brådska. Hon läser opp namnet på mottagaren, stavar sig fram genom otydligt skrivna julklappsrim och langar ut julgåvorna.

Vi är nästan tysta de första ögonblicken, medan vi sliter opp lack och papper. Men snart ger den ena efter den andra till ett glatt utrop. Och sedan pratar vi och skrattar och forskar efter handstilar och jämför våra presenter och låter glädjen stå högt i tak.

Den julafton, som jag nu tänker på, hade jag nyss fyllt tio år, och jag sitter vid julbordet med den allra spändaste förväntan. Jag vet så väl, så väl vad jag önskar mig. Det är inte vackra klänningstyger eller spetsar eller broscher eller skridskor eller konfektpåsar, det är något helt

annat. Måtte bara någon ha fått den idén att presenta mig därmed!

Den första julklappen, som jag vecklar fram ur omslaget, är ett syskrin, och jag förstår genast, att det är från mamma. Det finns många små fack i det, och i dem har hon lagt in nålbrev och stoppgarn och en docka svart silke och vax och tråd. Mamma vill nog påminna mig om att jag bör försöka att bli litet duktigare i min sömnad och inte bara tänka på att läsa.

Av Anna får jag sedan en utmärkt vacker liten broderad nåldyna, som passar till ett fack i syskrinet. Faster Lovisa skänker mig en silverfingerborg, och Gerda har sytt mig en liten märkduk, så att jag hädanefter ska kunna själv märka mina strumpor och näsdukar.

Aline och Emma Laurell är hemresta till Karlstad, men de har tänkt på mig och oss alla med julklappar. Av Aline får jag en liten brodersax, som ligger i ett fodral, som Aline själv har knåpat ihop av en hummerklo och ett stycke siden. Emma ger mig en liten igelkott av rött ylle, som är fullsatt med knappnålar i stället för piggar.

Det är bra nätta saker alltsammans, som jag har fått, men jag börjar på att bli litet orolig. Det är så förfärligt mycket sysaker. Tänk, om jag alls inte skulle få det, som jag vill ha!

Se, jag ska tala om, att det råder den ordningen på Mårbacka, att när man lägger sig på julkvällen, så får man ställa ett bord bredvid

sängen och sätta dit ett ljus, och sedan har man rättighet att ligga och läsa så länge, som man någonsin vill. Och detta är det förnämsta av alla julnöjen. Ingenting går opp mot att ligga där med en ny rolig julklappsbok, en bok, som man aldrig förr har sett och som ingen annan i huset heller känner till, och veta, att man får läsa sida opp och sida ner, så länge man kan hålla sig vaken. Men vad ska man ta sig till om julnatten, ifall man ingen julklappsbok har fått?

Det är detta, som jag sitter och tänker på, medan jag packar opp det ena paketet efter det andra med sybehör. Jag blir allt het om öronen, det är bestämt en riktig sammansvärjning. Tänk, om jag ingen julklappsbok skulle få!

Daniel ger mig ett gentilt virkskaft av ben, av Johan får jag ett litet nätt nystblad för små trådhärvor, och till sist kommer pappa fram med en stor present, en broderbåge, som han har beställt hos den utmärkta snickaren i Askersby. Den är alldeles sådan, säger han, som den hans systrar sydde på, när de växte opp.

»Du ska väl bli en riktig storsömmerska, du, som har fått så många vackra sysaker», säger mamma.

De andra storskrattar. Det syns väl på mig, att jag inte är så värst belåten med mina julklappar, och de tycker säkert, att de har spelat mig ett riktigt bra spratt.

Det börjar lida mot slutet av utdelningen, och jag har redan fått alla de presenter, som jag kan hoppas på. Jag har ingenting mer att vänta.

Faster Lovisa har fått en roman och två kalendrar, Svea och Nornan, och dem kommer jag ju att få gott av en gång, men först ska faster själv läsa dem. Ja, det är verkligen inte en lätt sak att se glad ut och hålla god min.

Då mamma lyfter opp det sista paketet ur julklappskorgen, ser jag på fasonen, att det är en bok. Men naturligtvis är den inte till mig. Det är nog överenskommet, att jag ingen bok ska få.

Men paketet är verkligen adresserat till mig, och när jag har det i mina händer, känner jag genast, att det är en bok. Jag blir röd av glädje, och jag riktigt skriker i min iver att få låna en sax och klippa av snörena. Jag sliter opp papperet med våldsamt fart, och jag ser framför mig den allra vackraste lilla bok, en sagobok. Det kan jag förstå av bilderna på omslaget.

Jag känner, att alla vid bordet tittar på mig. De vet naturligtvis, att detta är min bästa julklapp, den enda, som jag har blivit riktigt glad åt.

»Vad är det för en bok du har fått?» säger Daniel och böjer sig fram över mig. Då slår jag opp titelbladet och blir sittande och starrar. Jag förstår inte ett ord.

»Låt mig se!» säger han, och så läser han:

”Nouveaux contes de fées pour les petits enfants par Mme la comtesse de Ségur.”

Han lägger ihop boken och ger den tillbaka till mig. »Det är en sagobok på franska», säger han, »nu får du något att roa dig med.»

Jag har läst franska en termin för Aline Laurell, men då jag nu tar boken och bläddrar i den, förstår jag inte ett ord.

Detta att få en bok på franska är nästan värre än att ingen få. Det är ganska svårt att hålla gråten tillbaka. Men lyckligtvis får jag syn på en plansch på en sida inne i boken.

Där åker den mest förtjusande lilla prinsessa i en vagn, dragen av två strutsar, och på den ena strutsens rygg rider en liten page i plymagerad hatt och vapenbroderad jacka. Prinsessan själv bär vida puffärmar och pösande halskrage. Strutsarna har höga panascher på huvudet, och remtyget utgöres av breda guldkedjor. Man kunde inte se något nättare.

När jag bläddrar vidare, finner jag en hel rikedom av planscher, föreställande stolta furstinnor, präktiga kungar, ädla riddare, strålände feer, avskyvärda trollpackor, underbara sagoslott. Det är ingen bok att gråta över, även om den är på franska.

Under hela julnatten ligger jag sedan och tittar på bilderna, framför allt på den första, den med strutsarna. Den ger underhållning tillräckligt för många timmar.

På juldagen, sedan vi har varit i julottan, tar jag fram ett litet franskt lexikon och börjar läsa franska.

Det är svårt. Jag har ju bara studerat efter Grönlunds metod. Om det här i sagorna talades om ”den store mannens lilla hatt” eller ”den gode snickarens gröna paraply”, då skulle jag ha förstått, men hur skulle jag kunna reda mig med en sammanhängande fransk text?

Sagoboken börjar så här: *Il y avait un roi.* Vad betyder det? Det dröjer visst en timme, innan jag är i stånd att begripa, att det ska översättas med: ”Det var en gång en kung.”

Men teckningarna lockar. Jag måste få veta vad de föreställer. Jag gissar, och jag letar i lexikonet, och jag arbetar mig fram rad för rad.

Och när jullovet är slut, då har den lilla vackra boken lärt mig mer franska, än jag skulle ha inhämtat på flera år efter Aline Laurells och Grönlunds metod.

1933

